

Hotărârea CNCD cu privire la alegații de insultă rasială

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

HOTĂRÂREA din 5 mai 2010

Dosar nr: 411/2009

Petiția nr: 9.435/22.10.2009

Petent: I.M.

Reclamat: M.D., D.C.

Obiect: atingerea demnității pe criteriul apartenenței la etnia romă

I. Numele și domiciliul părților

[...]

II. Obiectul sesizării

Senatul României, Comisia pentru cercetarea abuzurilor, combaterea corupției și petiții, prin Adresa nr. XXIX/1212/15.10.2009 (fila 1 la dosar) a trimis spre competență soluționare la CNCD petiția în care se arată că petentului i s-a atins dreptul la demnitate pe criteriul apartenenței la etnia romă (filele 2-3 la dosar).

III. Descrierea presupusei fapte de discriminare

Petentul consideră că i s-a încălcat dreptul la demnitate prin afirmația făcută de cel de-al doilea reclamat („țigan împuțit, leneș, aschimodie”).

IV. Procedura de citare

Părțile au fost citate pentru data de 2.02.2010 și pentru data de 13.04.2010 la sediul Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (în continuare CNCD).

La citare părțile nu s-au prezentat.

Procedura de citare a fost legal îndeplinită.

V. Susținerile părților

Senatul României, Comisia pentru cercetarea abuzurilor, combaterea corupției și petiții, prin Adresa nr. XXIX/1212/15.10.2009 a trimis spre competență soluționare la CNCD petiția în care petentul arată următoarele:

- în data de 22.09.2009 ora 15:45 s-a dus la Primăria B., adresându-se primei reclamate, funcționar public care se ocupă cu protecție socială, solicitând să fie trecut ca persoană beneficiară a pachetului de făină și zahăr acordat de UE;

- reclamata i-a răspuns: „o iei în mână”;
- în urma acestui răspuns s-a dus la biroul primarului (al doilea reclamat), să-i spună ce s-a întâmplat, care însă l-a lovit, l-a îmbrâncit și l-a împins în afara Primăriei, utilizând injurii la adresa lui și a apartenenței sale la etnia romă („țigan împuțit, leneș, aschimodie”).

Cu ocazia investigației din 17.11.2009 efectuate de CNCD, al doilea reclamat nu a declarat nimic relevant privind evenimentele, și-a exprimat doar suspiciunea că un consilier local ar fi îndemnat petentul să se adreseze la CNCD. O declarație similară s-a dat și din partea expertului local rom, angajat de primărie. Prima reclamată a arătat că petentul nu a putut beneficia de pachet pentru că nu a satisfăcut condițiile legii.

Al doilea reclamat a depus punct de vedere prin Adresa Primari Comunei B. nr. 315/21.01.2010, înregistrat la CNCD cu nr. 659/25.01.2010 (filele 35-36 la dosar), prin care arată că petentului nu i s-a putut acorda dreptul solicitat, după care petentul a avut un comportament violent. Neagă că ar fi făcut afirmații la adresa petentului.

Prima reclamată a depus la dosar un punct de vedere prin care arată că reclamatul și-a primit drepturile legale (filele 37-38 la dosar).

Prin adresa înregistrată la CNCD cu nr. 811/01.02.2010 petentul arată că își menține petiția (fila 44 la dosar).

Cu ocazia investigației din 3.03.2010 efectuate de CNCD, echipa de investigație a discutat cu martorul arătat de petent, care ulterior a și dat o declarație. Conform declarației de martor (semnat de I.A.) depus la CNCD cu nr. 1862/09.03.2010 (fila 54 la dosar), se arată că al doilea reclamat l-a făcut pe petent „țigan împuțit”.

VI. Motivele de fapt și de drept

În fapt, Colegiul Director reține că, în conformitate cu declarațiile de martor, al doilea reclamat a spus petentului „țigan împuțit”.

În drept, Colegiul Director reține următoarele:

Constituția României, prin art. 16 alin. (1) garantează dreptul la egalitate: „Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări”.

Potrivit Constituției României, art. 20 alin. (1), „Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte”.

Art. 30 al Constituției României asigură libertatea de exprimare, prevede și limitele acestei libertăți: „(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine”.

Convenția europeană a drepturilor omului, art. 14 prevede: „Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională și socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație”.

Protocolul nr. 12 la Convenția europeană a drepturilor omului, art. 1 prevede interzicerea generală a discriminării: „Exercitarea oricărui drept prevăzut de lege

trebuie să fie asigurată fără nicio discriminare bazată, în special, pe sex, pe rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau oricare altă situație”.

Recomandarea nr. R (97) 20 a comitetului de miniștri către statele membre cu privire la „discursul de ură”, adoptată de către Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 30 octombrie 1997, în cadrul celei de-a 607-a reuniuni a Delegațiilor Miniștrilor, prevede următoarele: „Constatând faptul că aceste forme de exprimare pot avea un impact mai mare și mai prejudiciabil atunci când sunt difuzate prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă;

Estimând că necesitatea de a combate aceste forme de exprimare este și mai urgentă în situații de tensiune și în timpul războaielor și a altor forme de conflicte armate;

Estimând că este necesar să se indice linii directoare guvernelor și Statelor membre despre modul de tratare a acestor forme de exprimare, recunoscând totodată că majoritatea mijloacelor de comunicare în masă nu pot fi blamate pentru forme de exprimare de acest fel;

Având în vedere art. 7 parag. 1 al Convenției europene cu privire la televiziunea transfrontalieră, precum și jurisprudența organelor Convenției europene a drepturilor omului referitoare la art. 10 și 17 ale acestei Convenții;

Ținând cont de Convenția Națiunilor Unite cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială și de Rezoluția (68) 30 a Comitetului de Miniștri cu privire la măsurile ce urmează a fi întreprinse împotriva incitării la ura rasială, națională și religioasă;

Constatând faptul că nu toate Statele membre au semnat, ratificat și aplicat această convenție în cadrul legislației lor naționale;

Conștient de necesitatea reconcilierii luptei împotriva rasismului și intoleranței cu necesitatea protejării libertății de exprimare, pentru a se evita riscul subminării democrației din motivul apărării acesteia;

Conștient de asemenea de necesitatea respectării depline a independenței și autonomiei editoriale a mijloacelor de comunicare în masă;

Recomandă guvernelor Statelor membre:

1. să întreprindă acțiuni corespunzătoare în scopul combaterii discursului de ură pe baza principiilor enunțate în anexa la prezenta recomandare;

2. să se asigure că astfel de acțiuni se înscriu în cadrul unei modalități de abordare globală a cauzelor profunde ale acestui fenomen; cauze sociale, economice, politice, culturale și altele;

3. să procedeze, dacă nu au făcut-o deja, la semnarea, ratificarea și punerea efectivă în aplicare în legislația națională a Convenției Națiunilor Unite cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, în conformitate cu Rezoluția (68) 30 a Comitetului de Miniștri cu privire la măsurile ce urmează a fi întreprinse împotriva incitării la ura rasială, națională și religioasă;

4. să examineze legislațiile și practicile lor interne, pentru a se asigura că acestea sunt conforme cu principiile care figurează în anexa la prezenta recomandare.

Anexa la Recomandarea nr. R (97) 20**Domeniul de aplicare**

Principiile enunțate în continuare se aplică la discursul de ură, în special la cel difuzat prin intermediul mijloacelor de comunicare în masă.

În sensul aplicării acestor principii, termenul „discursul de ură” trebuie înțeles ca reglementând toate formele de exprimare care propagă, incită, promovează sau justifică ura rasială, xenofobia, antisemitismul sau alte forme de ură fondate pe intoleranță, inclusiv intoleranța care se exprimă sub formă de naționalism agresiv și de etnocentrism, de discriminare și ostilitate față de minorități, imigranți și persoane provenite din imigrație.

Principiul 1

Guvernelor Statelor membre, autorităților și instituțiilor publice de nivel național, regional și local, precum și funcționarilor, le revine o responsabilitate specială de a se abține de la declarații, în special în mijloacele de comunicare în masă, care pot fi în mod rezonabil înțelese ca un discurs de ură sau ca un discurs care poate avea drept efect să acrediteze, să propage sau să promoveze ura rasială, xenofobia, antisemitismul sau alte forme de discriminare sau de ură bazate pe intoleranță. Aceste exprimări trebuie să fie interzise și condamnate în mod public cu orice ocazie.

Principiul 2

Guvernele Statelor membre ar trebui să stabilească sau să mențină un cadru juridic complet și adecvat, compus din dispoziții civile, penale și administrative referitoare la discursul de ură. Acest cadru ar trebui să permită autorităților administrative și judiciare de a concilia în fiecare caz respectarea libertății de exprimare cu respectarea demnității umane și protecția reputației și a drepturilor altora.

În acest scop, guvernele Statelor membre ar trebui să studieze mijloacele de:

- a încuraja și a coordona cercetările asupra eficienței legislațiilor și practicilor juridice existente;
- a reexamina cadrul juridic existent pentru a asigura aplicarea sa în mod adecvat la diverse noi mijloace de comunicare în masă, servicii și rețele de comunicații;
- a dezvolta o politică coordonată de acțiune, bazată pe liniile directoare naționale care respectă principiile stabilite în prezenta recomandare;
- a adăuga la avantajul de sancțiuni penale măsuri alternative care constau în realizarea unor servicii de interes colectiv;
- a întări posibilitățile de combatere a discursului de ură prin intermediul dreptului civil, de exemplu acordând organizațiilor nonguvernamentale interesate posibilitatea declanșării unor proceduri civile, acordând despăgubiri victimelor discursului de ură, și prevăzând pentru instanțele judecătorești posibilitatea luării unor decizii care să permită victimelor de a-și exercita dreptul la replică sau prin care să dispună o dezmințire;
- a informa publicul și responsabilii mijloacelor de comunicare în masă asupra dispozițiilor juridice aplicabile în materia discursului de ură.

Principiul 3

Guvernele Statelor membre ar trebui să se asigure ca, în cadrul juridic menționat în principiul 2, orice ingerință a autorităților publice în libertatea de exprimare să fie strâns limitată și aplicată în mod nearbitrar în conformitate cu dreptul, pe baza unor criterii obiective. În afară de aceasta, în conformitate cu principiul fundamental al Statului de drept, orice limitare sau ingerință în libertatea de exprimare trebuie să facă obiectul unui control judiciar independent. Această cerință este deosebit de importantă în cazurile în care libertatea de exprimare trebuie să fie conciliată cu respectul demnității umane și cu protecția reputației sau a drepturilor altora.

Principiul 4

Dreptul și practicile interne ar trebui să permită instanțelor judecătorești să țină cont de faptul că anumite exprimări concrete de discurs de ură pot fi atât de insultătoare pentru indivizi sau grupuri, încât să nu beneficieze de gradul de protecție pe care art. 10 al Convenției europene a drepturilor omului îl acordă celorlalte forme de exprimare. Un astfel de caz poate viza situația în care discursul de ură urmărește fie distrugerea altor drepturi și libertăți protejate de către Convenție, fie limitări mai ample decât cele prevăzute în acest instrument.

Principiul 5

Dreptul și practicile interne ar trebui să permită ca, în limitele competențelor lor, reprezentanții autorităților publice sau ai altor autorități având competențe similare să acorde o atenție deosebită cazurilor referitoare la discursul de ură. În acest sens, aceste autorități ar trebui să examineze cu atenție dreptul suspectului la libertatea de exprimare, în măsura în care impunerea sancțiunilor penale constituie în general o ingerință serioasă în această libertate. Instanțele judecătorești competente ar trebui, atunci când impun sancțiuni împotriva persoanelor condamnate pentru delict referitoare la discursul de ură, să respecte în mod strict principiul proporționalității.

Principiul 6

Dreptul și practicile interne în domeniul discursului de ură ar trebui să țină cont în mod corespunzător de rolul mijloacelor de comunicare în masă în comunicarea informațiilor și ideilor care expun, analizează și explică exemple concrete de discurs de ură și subliniază fenomenul general, precum și dreptul publicului de a primi informații și idei.

În acest scop, dreptul și practicile interne ar trebui să stabilească o distincție clară între responsabilitatea autorului pentru exprimările de discurs de ură, pe de o parte, și, responsabilitatea eventuală a mijloacelor de comunicare în masă și a profesioniștilor din mijloacele de comunicare în masă care contribuie la difuzarea lor în cadrul misiunii lor de a comunica informații și idei despre subiecte de interes public, pe de altă parte.

Principiul 7

În continuarea principiului 6, dreptul și practicile interne ar trebui să țină cont de faptul că:

- informațiile referitoare la rasism, xenofobie, antisemitism și la alte forme de intoleranță sunt pe deplin protejate de art. 10 parag. 1 al Convenției europene a drepturilor omului și nu pot constitui obiectul ingerinței decât cu respectarea condițiilor stabilite în parag. 2 al aceluiași articol;

- regulile și criteriile utilizate de către autoritățile naționale pentru a evalua necesitatea limitării libertății de exprimare trebuie să fie conforme cu principiile conținute în art. 10, așa cum este acesta interpretat de jurisprudența organelor Convenției. Acestea trebuie să țină cont în special de forma, conținutul, contextul și scopul informațiilor;

- respectarea libertăților jurnalistice presupune ca instanțele judecătorești și autoritățile publice să se abțină de a impune mijloacelor de comunicare în masă punctele lor de vedere privitor la tipul tehnicilor de informare pe care jurnaliștii trebuie să le adopte”.

Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială definește prin art. 1 discriminarea rasială prin următoarele: „În prezenta convenție, expresia «discriminare rasială» are în vedere orice deosebire, excludere, restricție sau preferință întemeiată pe rasă, culoare, ascendență sau origine națională sau etnică, care are ca scop sau efect de a distruge sau compromite recunoașterea, folosința sau exercitarea în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alt domeniu al vieții publice”.

Această convenție, adoptată de Adunarea generală a ONU la 21 decembrie 1965 și ratificată de România prin Decretul nr. 345/14.07.1970, prin art. 4, solicită ca statele părți să condamne „orice propagandă [...] care se inspiră din idei sau teorii bazate pe superioritatea unei rase sau unui grup de persoane de o anumită culoare sau de o anumită origine etnică”, iar prin art. 7 statele semnatare „se angajează să ia măsuri imediate și eficiente [...] pentru lupta împotriva prejudecăților ce duc la discriminare rasială și pentru a favoriza înțelegerea, toleranța și prietenia între națiuni și grupuri rasiale și etnice”. Potrivit Legii nr. 612/2002, victimele discriminării rasiale (conform Convenției internaționale privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială) se pot adresa către Comitetul pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (ONU).

O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (în continuare O.G. nr. 137/2000), republicată, la art. 2 alin. (1) stabilește: „Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice”.

Conform art. 2 alin. (4) din O.G. nr. 137/2000, republicată: „Orice comportament activ ori pasiv care, prin efectele pe care le generează, favorizează sau defavorizează nejustificat ori supune unui tratament injust sau degradant o persoană, un grup de

persoane sau o comunitate față de alte persoane, grupuri de persoane sau comunități atrage răspunderea contravențională conform prezentei ordonanțe, dacă nu intră sub incidența legii penale”.

Art. 2 alin. (5) prevede: „Constituie hărțuire și se sancționează contravențional orice comportament pe criteriu de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, gen, orientare sexuală, apartenență la o categorie defavorizată, vârstă, handicap, statut de refugiat ori azilant sau orice alt criteriu care duce la crearea unui cadru intimidant, ostil, degradant ori ofensiv”.

Art. 15 al O.G. nr. 137/2000, republicată, garantează dreptul la demnitate personală, stabilind: „Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității sau crearea unei atmosfere intimidante, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acesteia/ acestuia la o rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau categorie defavorizată, ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia/ acesteia”.

Colegiul Director constată că privind atitudinea primei reclamate nu există probe care ar arăta o conduită ce ar reprezenta încălcarea demnității personale a petentului.

Analizând afirmațiile celui de-al doilea reclamat („țigan împușcat”), Colegiul Director constată că astfel de afirmații reprezintă discriminare în sensul art. 2 alin. (1) al O.G. nr. 137/2000, republicată, fiind o deosebire pe bază de apartenență etnică care atinge dreptul la demnitate. Fapta nu este justificată obiectiv de un scop legitim atins prin metode adecvate și necesare.

Fapta este de natură contravențională conform art. 2 alin. (3) al O.G. nr. 137/2000, republicată, fiind un comportament activ care, prin efectele pe care le generează, supune unui tratament degradant o persoană.

Comportamentul reclamatului, manifestat în public, a vizat crearea unei atmosfere intimidante, ostile, degradante îndreptate unei persoane legat de apartenența etnică a acestuia, prin urmare, conform art. 15 al O.G. nr. 137/2000, reprezintă o încălcare a dreptului la demnitate.

În analiza obiectului plângerii deduse soluționării, Colegiul Director se raportează și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) pentru a defini limita dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate.

Privind libertatea de exprimare, CEDO analizează trei aspecte:

1. legalitatea restrângerii, și anume existența unei baze legale interne, și calitatea normei juridice (legea trebuie să fie accesibilă, precisă și previzibilă, în așa fel încât să se înțeleagă restrângerea în mod clar, totodată, trebuie să permită estimarea consecințelor faptelor contrare legii);

2. legitimitatea restrângerii, ceea ce trebuie să fie prevăzută de Convenție (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);

3. necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

Privind legalitatea restrângerii, se poate constata că există o bază legală, O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, care, prin art. 15, garantează dreptul la demnitate printr-o prevedere extrem de clară și, în mod similar, prin art. 26 alin. (1) și (2) precizează sancțiunile ce pot fi aplicate. Atât prevederea legală, cât și jurisprudența CNCJ în domeniu permit estimarea consecințelor faptelor contrare legii.

Legitimitatea restrângerii este dată de necesitatea protejării drepturilor altora. Această legitimitate este subliniată și de Decizia nr. 62/18.01.2007 a Curții Constituționale, care consideră că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal: „Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 C.pen., îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit – simpli cetățeni, oameni politici, ziariști etc. – faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția *de facto* a celor ofenșați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art. 1 alin. (3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme”.

Privind necesitatea restrângerii într-o societate democratică, CEDO a elaborat un set de principii:

a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale auto-realizării individuale (*Glimmerveen și Hagenbeek c. Olanda*, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; *Otto-Preminger-Institute c. Austria*, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, §49; *Wingrove c. Regatul Unit*, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, §52 ș.a.);

b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care ofensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângerii trebuie stabilite în mod convingător (*Glimmerveen și Hagenbeek c. Olanda*, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; *Otto-Preminger-Institute c. Austria*, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, §49 ș.a.);

c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități (*Glimmerveen și Hagenbeek c. Olanda*, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979 ș.a.); astfel, între altele, este legitimat să se includă obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, ofensează alții, profanează sau care reprezintă o

ingerință în drepturile lor, care astfel nu contribuie la orice formă de dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane (*Otto-Preminger-Institute c. Austria*, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, §49; *Wingrove c. Regatul Unit*, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, §52 ș.a.);

d) toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar ca în societățile democratice să se sancționeze sau chiar să se prevină orice formă de expresii care diseminează, incită, promovează sau justifică ura bazată pe intoleranță, cu condiția ca orice formalitate, condiție, restricție sau amendă impusă să fie proporțională cu legitimitatea invocată (*Gündüz c. Turcia*, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, §40 ș.a.);

e) anumite expresii concrete reprezintă un limbaj al urii, care pot insulta indivizi sau grupuri de persoane, iar aceste expresii nu se bucură de protecția art. 10 al Convenției (*Jersild c. Danemarca* [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, §35; *Gündüz c. Turcia*, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, §41 ș.a.);

f) se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă; statele au o anumită marjă de apreciere privind existența nevoii, dar această apreciere se completează cu supervizarea europeană atât a legislației, cât și a modului de aplicare al legislației de instanțele independente; CEDO este împuternicit să ofere interpretarea în ce măsură restricția sau sancționarea este reconciliabilă cu libertatea de exprimare (*Otto-Preminger-Institute c. Austria*, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, §50; *Wingrove c. Regatul Unit*, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, §53; *Gündüz c. Turcia*, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, §38 ș.a.);

g) în exercitarea supervizării, CEDO analizează atât conținutul, cât și contextul afirmațiilor în cauză; restrângerea trebuie să fie proporțională cu legitimitatea restrângerii, autoritățile trebuie să justifice relevanța și suficiența lor (*Jersild c. Danemarca* [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, §31 ș.a.); orice formalitate, condiție, restricție sau penalitate impusă considerată a fi necesară într-o societate democratică pentru sancționarea sau chiar prevenirea discriminării trebuie să fie proporționată cu scopul legitim urmărit (*Otto-Preminger-Institute c. Austria*, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, §49 ș.a.).

Colegiul a reținut și faptul că CEDO, prin jurisprudență, arată că discriminarea etnică este atât de gravă, întrucât în situația acestui tip de discriminare se poate invoca, în unele situații, și art. 3 al Convenției europene a drepturilor omului referitor la tratamente inumane ori degradante. Fosta Comisie Europeană a Drepturilor Omului în cauza *Asiaticilor Est Africani c. Marea Britanie* a pronunțat prima decizie a unei instanțe internaționale prin care s-a precizat că discriminarea poate constitui una din formele de „tratament degradante”, interzise ca parte a dreptului de a nu fi supus torturii. Comisia a susținut că „diferit de orice considerație privind art. 14 al Convenției, discriminarea bazată pe rasă poate, în anumite circumstanțe, să constituie în sine tratament degradant în sensul art. 3 al Convenției”. Comisia a subliniat că „o importanță specială trebuie acordată discriminării rasiale, și că în mod public a diferențია un grup de persoane sub aspectul tratamentului bazat pe rasă, poate constitui, în anumite circumstanțe, o formă specială de afront adusă demnității umane”. Astfel, „tratamentul diferențiat aplicat unui grup de persoane datorită rasei poate fi capabil a

constitui tratament degradant în circumstanțe în care tratamentul diferențiat pe baza altor criterii, precum limba, nu ar pune astfel de probleme”¹.

Aplicând principiile CEDO, Colegiul Director constată că cele afirmate de reclamat umilește în mod gratuit o persoană. Expresiile utilizate diseminează, incită, promovează ura bazată pe intoleranță, prin urmare trebuie sancționată. Manifestările antirome doar din ultimul secol arată că această comunitate este extrem de vulnerabilă devenind des ținta manifestărilor xenofobe, iar studiile în domeniu relevă că stereotipurile adânc înrădăcinate în societate produc efecte grave². Sancțiunea contravențională a faptei, așa cum prevede O.G. nr. 137/2000, republicată, este o măsură proporțională cu legitimitatea invocată, și anume cu protejarea drepturilor altora, în timp ce pentru formele grave ale rasismului pedeapsa aplicată poate fi penală.

Privind sancționarea faptei, Colegiul Director constată că Directivele Uniunii Europene în domeniu (de exemplu, Directiva Consiliului 2000/43/CE, prin art. 15) solicită statelor membre Uniunii Europene aplicarea de sancțiuni efective, proporționale și descurajante. Neaplicarea unei amenzi contravenționale nu se poate considera a fi o sancțiune efectivă și descurajantă. Proporționalitatea se poate asigura prin acordarea graduală a amenzii, în funcție de gravitatea faptei, între limitele stabilite de lege.

Totuși, în situația de față Colegiul Director nu poate aplica o amendă contravențională, întrucât O.G. nr. 2/2001, actualizată, la art. 13 alin. (1) prevede că „aplicarea sancțiunii amenzii contravenționale se prescrie în termen de 6 luni de la data săvârșirii faptei”. Colegiul Director a fost în imposibilitatea de a soluționa petițiile adresate către Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării în termenul stabilit de lege, întrucât după expirarea mandatelor unor membrii ai Colegiul Director Parlamentul României nu a numit noii membrii în timp util. Astfel, Colegiul Director este obligat să aplice doar sancțiunea de avertisment.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu unanimitatea de voturi a membrilor prezenți la ședință

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Faptele sesizate privind reclamata M.D. nu pot fi probate;
2. Faptele sesizate privind reclamatul D.C. reprezintă încălcare a dreptului la demnitate în conformitate cu prevederile art. 15 al O.G. nr. 137/2000, republicată;
3. Reclamatul D.C. se sancționează cu avertisment;
4. O copie a prezentei hotărâri se va comunica părților și Senatului României (Comisiei pentru cercetarea abuzurilor, combaterea corupției și petiții).

¹ Cauza *Asiaticilor Est Africani c. Marea Britanie*, nr. 4403/70, 14.12.1973: în același sens a se vedea cauza *Cipru c. Turcia*, 2002, cauza *Moldovan ș.a. c. România* nr. 2, 12 iulie 2005.

² *Andrei Oișteanu*, *Imaginea evreului în cultura română. Studii de imagologie în context est-central european*, Ed. Humanitas, București, 2001.